

Miljøministeriet

Miljøstyrelsen

Virksomheder

journalnummer 2024-5968

Sendt elektronisk: mst@mst.dk

Den 22. marts 2024

Danmarks Naturfredningsforening og Danmarks Sportsfiskerforbund's bemærkninger til Miljøstyrelsens høring af berørte myndigheder og organisationer ifm. behandling af ansøgning om placeringstilladelse til sammenlægning af havbrugene Hjarnø og Hundshage, på sidstnævntes placering i As Vig - j.nr. 2024-5968.

Miljøstyrelsen Virksomheder, har sendt en ansøgning i høring af 1. marts 2024 om placeringstilladelse til sammenlægning af Hjarnø og Hundshage på lokaliteten for Havbruget Hundshage.

Her følger Danmarks Naturfredningsforening (DN) og Danmarks Sportsfiskerforbund's (DSF) bemærkninger til det fremsendte:

Miljøstyrelsen har med høringsfrist 2. april 2024 udsendt en ansøgning om sammenlægning af havbrug i As Vig i høring til myndigheder og centrale interessenter. Den ansøgte sammenlægning omfatter udflytning af havbruget Hjarnø fra Horsens Fjord til fælles position med eksisterende Hundshage havbrug i As Vig.

Den ansøgte sammenlægning er kun én af to planlagte sammenlægninger, idet også Borre I og II i Horsens Fjord, planlægges udflyttet og sammenlagt med As Vig Havbrug i sydlige As Vig.

Miljøstyrelsen anmoder i høringsbrevet en oplistet række myndigheder og organisationer oplyser om, hvilke forhold inden for deres myndigheds- eller interesseområde, at placeringstilladelse og sammenlægning vurderes at kunne være til hinder for gennemførelsen af projektet.

Uagtet at vi må konstatere at høringsmaterialet er yderst sparsomt og ikke rummer nogen konsekvensvurderinger af det ansøgte, har Danmarks Naturfredningsforening og Danmarks Sportsfiskerforbund følgende bemærkninger:

1. Konsekvensvurderinger for vandområde 217 og 219
2. Indsatsbehov i vandområdeplan 2021-27
3. Udarbejdede rapporter i sagen er ikke sendt til myndigheder og interessenter i forbindelse med høringen
4. Miljøfremmede stoffer – specielt påvirkning med kobber
5. Yderligere bemærkninger
6. Horsensafgørelsen fra Miljø- og Fødevarerklagenævnet sag nr. 22/02461 fra 23. februar 2023

Ad.1. Det er efter vores opfattelse relevant at der er kendskab til

1. Konsekvenserne for Horsens Fjord af en udflytning
2. Konsekvenserne for As Vig og farvandet det er en del af (vandområde 219 Århus Bugt syd, Samsø og Nordlige Bælthav)
3. Konsekvenserne for Natura-2000 område 56 Horsens Fjord og havet øst for Endelave

Ad. 2. Indsatsbehov i vandområdeplan 2021-27

Samlet set vil de to sammenlægninger flytte Borre I og II og Hjarnø havbrug ud af fjorden og hermed fjerne en direkte udledning der på ca. 24 t N som i stedet tilføres i As Vig (Vandområde 219).

Hvorvidt sammenlægningerne enkeltvis eller tilsammen vil føre til en forringelse af tilstanden i vandområde 219, i form af fald i tilstandsklasse for nogle af de biologiske kvalitetselementer, vides ikke, men samlet set vil den direkte N-tilførsel til vandområdet stige med $24/57,3 \times 100 = 42\%$ af indsatsbehovet.

Den direkte N-tilførsel til Horsens ydre Fjord vil falde tilsvarende.

Jf. Vandområdeplan 2021-27 gælder følgende indsatsbehov: 207,4 t N Indre Horsens Fjord, 5,7 t N Horsens ydre Fjord og vandområde 219 57,3 t N.

Ad. 3. Udarbejdede rapporter i sagen er ikke sendt til myndigheder og interessenter i forbindelse med høringen

I høringsperioden er DN og DSF kommet i besiddelse af et udkast *Tillægsrapport – supplerende modellering af påvirkning af Natura 2000-områder ved udflytning af havbrug fra Horsens Fjord*, dateret 10.10.2023, bestilt af Miljøstyrelsen hos DHI.

Angiveligt er der tale om et tillæg til tidligere udkast til habitatkonsekvensvurdering for fortsat drift af As Vig Havbrug (DHI 22.12.2021), som vi også er kommet i besiddelse af.

DN og DSF finder det særdeles besynderligt, jf. de ovennævnte punkter, at der foreligger sådant materiale vedr. konsekvenser af udflytning af havbrug uden at det finder vej til den igangværende høring. Det ville indlysende forbedre mulighederne for kvalificerede høringssvar hvis Miljøstyrelsen delte sine oplysninger med høringssparterne i stedet for at holde dem for sig selv.

Ad. 4. Miljøfremmede stoffer – specielt påvirkning med kobber

Tillægsrapporten indeholder oplysninger af stor betydning for hvorvidt en placeringstilladelse for sammenlagte havbrug kan komme på tale. Det interessante ved rapporten er ikke at den (formentlig) viser mindre påvirkning ind i N-2000 område 56 fra de sammenlagte havbrug end fra de nuværende positioner.

I stedet ser vi at der kan forventes problemer med overskridelser af Cu-indhold i sedimentet i havbrugsområdet ved sammenlægning(erne).

Der er pt ikke nogen fastlagt miljøkvalitetskrav til kobber (Cu) i sediment. I fravær af et sådan er det praksis at anvende Effect Range Low (ERL) på 34 mg Cu pr. kg. TS, som angiver grænsen for hvornår der ikke forventes effekter på bundfaunaen.

Ved As Vig Havbrug er der konstateret værdier over ERL i 7 ud af 15 sedimentprøver (jvf. ovennævnte Tillægsrapport fra DHI 22.12.2021) og der ses forhøjede værdier i området, som ikke alene forklares med et også forhøjet glødetab.

Tillægsrapporten henviser til FAQ 43 i Miljøstyrelsen "Spørgsmål og svar om udledning af visse forurenende stoffer til vandmiljøet", hvorefter der kan accepteres en årlig mertilførsel af Cu til sedimentet på 1% af miljøkvalitetskravet uden at det anses for væsentligt. I dette tilfælde ville 1% af ERL betyde en accepteret mertilførsel årligt på 0,34 mg Cu pr kg TS (idet ERL allerede er overskredet i havbrugsområdet).

Tillægsrapporten kan imidlertid ikke udelukke, at en sammenlægning af havbrug i området vil føre til større mertilførsler til sedimentet end 1% af ERL, hvilket i sig selv vil gøre sammenlægninger problematiske. Hertil kommer at den nævnte FAQ 43 pt er stærkt omdiskuteret på baggrund af den såkaldte Horsensafgørelse fra Miljø og Fødevarerklagenævnet 22/02461 fra 23. februar 2023.

Det står nemlig klart at nævnets afgørelse baseres på endog meget klare EU-Domstols-afgørelser om tolkning af Vandrammedirektivets ikke-forringelsesprincip. MST har ganske vist udsendt forslag til fortsat at anvende en sådan sediment-berigelses-praksis, og offentliggjort

denne reviderede praksis 11. marts 2024. Det er imidlertid DN og DSFs opfattelse, at der ingen direktivmæssig hjemmel eller domstolsgrundlag er for en sådan praksis for berigelser af sedimentet med 1% af miljøkvalitetskravet årligt ved allerede konstaterede overskridelser. Det spørgsmål har DN nu rejst overfor EU Kommissionen med henblik på en afklaring.

DN og DSF må under alle omstændigheder konkludere, med udgangspunkt i Tillægsrapporten og de omdiskuterede FAQ-regler, at en evt. sammenlægning af havbrug i As Vig under alle omstændigheder skal kunne dokumentere, at der ikke sker yderligere Cu-tilførsel til sedimentet udover 1% af ERL, idet Cu-koncentrationerne allerede er højere end den nuværende ERL-grænseværdi.

Ad. 5 Yderligere bemærkninger

Den ikke medsendte DHI Tillægsrapport 10.10.2023 omhandler primært virkninger på habitatområde N56 ud fra kriterier udvalgt i tidligere rapport herom.

Kriterie 1 Sedimentation af organisk materiale – vurderer rapporten ikke relevant, hvilket forekommer besynderligt i lyset af kriterie 2.

Kriterie 2 Organisk berigelse af sedimentet – vurderes relevant med lokal stigning (vurderet ud fra et standard-iltforbrug på 1 g O₂ pr m² /dag) på > 1 g O₂ pr m² /dag (dvs. mindst en fordobling) og > 0,1 g O₂ pr m²/dag ud til 400 meters afstand. Det øgede iltforbrug når ikke ind i N2000-området.

Kriterie 3 Lys på bunden – påvirkes min. 2,5 og 5% uden for N2000-området

Kriterie 4 Bundvandets koncentration af ilt – vurderes ikke relevant

Medicin og hjælpestoffer i vand – alle under miljøkvalitetskravene for vand

Medicin og hjælpestoffer i sediment – alene Cu vurderes problematisk jvf. ovenfor. DN og DSF hæfter sig dog ved at antibiotika vurderes ud fra kun 1 årlig behandling – hvor realistisk er det?

Modelperioden er 2014-18 – hvilket forekommer underligt. Det må være muligt at tage udgangspunkt i en nyere periode, når vi skriver 2024.

Alle produktionsbidrag introduceres i modellens øvre vandlag – hvor realistisk er det i As Vig, hvor foderspild og fiskefækalier, hurtigt vil kunne synke til bundvandlaget og da bundstrømme

og overfladestrømme sjældent går samme vej, vil spredningsmønstrene kunne blive ganske misvisende med den antagelse.

Ad. 6. Horsensafgørelsen fra Miljø- og Fødevareklagenævnet sag nr. 22/02461 fra 23. februar 2023.

Denne afgørelse medførte at Miljøministeren suspenderer dele af gældende Vejledning til bekendtgørelse om udledning af miljøfarlige stoffer.

I forbindelse med høring af en ny vejledning sendte DN et høringssvar dateret 9. november 2023. Til Miljøstyrelsen Virksomheders orientering bringer vi her uddrag af DN's høringssvar.

Det er DN og DSFs opfattelse, at revisionen af vejledningen til fulde skal respektere MFKNs afgørelse og de relevante EU-Domstolsafgørelser. Det er DN og DSFs opfattelse, at den gældende retstilstand efter MFKNs Horsensafgørelse med de EU-afgørelser, der deri henvises til, er følgende:

- Miljøkvalitetskrav (MKK) for miljøfarlige stoffer (MFS) skal som udgangspunkt overholdes i udledningen.
- Kan dette, trods brug af BAT eller bedre ikke lade sig gøre, må udledningen enten undlades eller der må udlægges blandingszone for problemstofferne med overholdelse af reglerne herfor (herunder at MKK for de pågældende MFS skal overholdes på blandingszonens rand, at alle udlæg af blandingszoner skal fremgå specifikt af vandområdeplanerne, at det skal godtgøres, at de er udlagt på baggrund af brug af BAT for de enkelte stoffer, og det skal fremgå for hver blandingszone, hvorledes man løbende skal minimere udstrækningen af denne).
- Hvis der allerede forekommer overskridelser af miljøkvalitetskravene for problemstofferne i vand/biota/sediment, kan yderligere udledninger over miljøkvalitetskravene ikke komme på tale, da en sådan merudledning over miljøkvalitetskravet udgør en yderligere (fastholdelse af) forringelse i laveste tilstandsklasse.
- Der skal altid være kendskab til de relevante koncentrationer i såvel nær- som fjernrecipienten (vand/sediment/biota) af de miljøfarlige stoffer, som er relevante i forbindelse med en ny eller øget udledning – ellers kan det ikke konkret vurderes, om vandområdet er i god eller ikke-god tilstand for stofferne, og hermed om en forringelse

(i form af koncentrationsstigning) til over miljøkvalitetskravet, kan blive resultatet af den ny eller øgede udledning.

- Bestemmelsen om ikke-forringelse gælder både for midlertidige forringelser og for dele af et vandområde.

Som det fremgår af MFKNs afgørelse med henvisninger til EU-domstolens afgørelser, er det desuden ikke i overensstemmelse med de EU-forpligtelser, som de danske myndigheder er pålagt ved vandrammedirektivet, at der i Miljøministeriets vejledning fortsat indgår en væsentlighedsvurdering, som miljømyndighederne forudsættes at tage udgangspunkt i ved deres stillingtagen til, hvorvidt der kan meddeles tilladelser til at udlede konkrete miljøfarlige stoffer, når miljøkvalitetskravet allerede er overskredet i vandområdet.

Domstolspraksis fastslår nemlig *at enhver efterfølgende stigning i koncentrationen af et forurenende stof udgør en forringelse, når kvalitetskravet allerede er overskredet.*

Miljøministeriet har nyligt offentliggjort "Vejledning til bekendtgørelse om krav til udledning af visse forurenende stoffer til overfladevand og havområder med ofte stillede spørgsmål og svar, offentliggjort 11. marts 2024".

Heri fastholder ministeriet som sagt sin hidtidige holdning til fortolkning af ikke-forringelse både for vand og sediment/biota, som er i modstrid med DN og DSFs ovenfor refererede opfattelse af retstilstanden og med eksterne eksperter vurderinger, herunder Ellen Margrethe Basses, som det fremgår på www.basse.dk.

Den kemiske tilstand i Horsens Fjord og As Vig – MiljøGIS Vandområdeplan 2021-27

Konklusion:

På baggrund af ovenstående, kan Danmarks Naturfredningsforening og Danmarks Sportsfiskerforbund ikke se at det er muligt at imødekomme ansøgning om udflytning og sammenlægning af Hjarnø havbrug med Hundshage Havbrug i As Vig, idet alene de allerede konstaterede overskridelser af MKK (i dette tilfælde ERL) for Cu i sediment betyder, at introduktion af yderligere Cu-kilder til området vil medføre forringelse

Medsendt 1. bilag::

Ellen Margrethe Basse, *Vedrørende miljøministerens besvarelse af spørgsmål 175 om ny spildevandsvejledning og ministerens korrespondance med Kommissionen februar 2024*

Venlig hilsen

Henning Mørk Jørgensen
Rådgiver vandmiljø, hav- og fiskeripolitik

Danmarks Naturfredningsforening
Masnedøgade 20
2100 København Ø

Danmarks
Naturfredningsforening

Lars Brinch Thygesen
Natur- og Miljøkonsulent

Danmarks Sportsfiskerforbund
Skyttevej 5 - 7182 Bredsten